

УДК 338.43:005.934:330.131.7

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V55(2026)-11

Генчевська В. О., аспірантка кафедри управлінських технологій, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна.

ORCID: 0000-0002-6305-8782

e-mail: vikavorobyova2@ukr.net

Розробка науково-методичного інструментарію оцінювання управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм

Анотація. У статті розроблено науково-методичний інструментарій оцінювання управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм. У процесі розробки виконані наступні заходи: проаналізовані роботи наукових попередників та визначені основні недоліки існуючих підходів та обґрунтована актуальність розробки науково-методичного інструментарію оцінювання управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм; визначена мета дослідження; наведений приклад практичного застосування інтегрального показника з урахуванням ваги сфер; впроваджено матрицю стратегічного балансування загроз і переваг, на основі якої здійснено кількісну оцінку співвідношення переваг і загроз агрофірми; створено карту управлінської вразливості та резервів розвитку, на основі якої здійснено комплексну оцінку рівня загроз та управлінського потенціалу у визначених сферах управління; запроваджено індикатор стратегічної управлінської напруги. Обґрунтована наукова новизна науково-методичного інструментарію і визначені перспективні шляхи його застосування щодо оцінювання управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм.

Ключові слова: управління; економічна безпека; забезпечення економічної безпеки; агрофірма; інтегральний показник; матриця стратегічного балансування загроз і переваг; індекс управлінської збалансованості; карта управлінської вразливості та резервів розвитку; індикатор стратегічної управлінської напруги.

Henchevska Viktoriia, PhD student of the Department of Management Technologies, "KROK" University, Kyiv, Ukraine

Development of a scientific and methodological toolkit for assessing the management of economic security provision in agrifirms

Abstract. Introduction. Under the current conditions of agribusiness, characterized by a high level of market instability, increasing financial risks, and the intensification of external threats, traditional approaches to the assessment of economic security no longer ensure a comprehensive and reliable representation of the effectiveness of management processes. Accordingly, there is a need to develop a scientific and methodological toolkit that enables a quantitative assessment of the effectiveness of managing the provision of economic security and a systematic analysis of the key areas of agrifirm activities, providing an integrated evaluation of the enterprise's core potentials and supporting informed managerial decision-making.

Purpose. The purpose of this article is to develop a scientific and methodological toolkit for assessing the management of economic security provision in agrifirms.

Results. The article presents a scientific and methodological toolkit for assessing the management of economic security provision in agrifirms. The study included a review of previous research, identification of the main shortcomings of existing approaches, and justification of the relevance of the toolkit. The research defined its objectives, demonstrated the practical application of an integral indicator with weighted spheres, and implemented a matrix for strategic balancing of threats and advantages to quantitatively assess the ratio of an agrifirm's advantages to threats. Additionally, a map of managerial vulnerabilities and development reserves was created to provide a comprehensive assessment of threats and managerial potential, and an indicator of strategic managerial tension was introduced. The study highlights the scientific novelty of the toolkit and outlines prospective applications for evaluating the management of economic security provision in agrifirms.

Conclusions. The article proposes an authorial scientific-methodological toolkit for assessing the management of ensuring the economic security of agricultural firms. It integrates quantitative and qualitative indicators to evaluate management effectiveness across five key areas: financial, production, personnel, informational, and market-strategic. The toolkit allows identification of weak points, and through the use of an authorial strategic threat-benefit balancing matrix and a managerial vulnerability and development reserves map, it enables visualization of imbalances between threats and potential, identification of strategic priorities, and guidance of management decisions to enhance economic security effectiveness. The calculation of integrated effectiveness indicators and the strategic managerial tension indicator provides a comprehensive basis for informed decision-making and improving overall economic security.

Keywords: management; economic security; ensuring economic security; agricultural firm; integrated indicator; strategic threat-benefit balancing matrix; managerial balance index; managerial vulnerability and development reserves map; strategic managerial tension indicator.

JEL Classification: C 13; C 18; D 81; L 21; G 32; Q 12; Q 14.

¹Стаття надійшла до редакції: 20.01.2026

Received: 20 January 2026

Постановка проблеми. Ефективне управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм є ключовим чинником забезпечення їх стабільного розвитку та конкурентоспроможності на ринку. У сучасних умовах аграрного бізнесу, що характеризується високим рівнем ринкової нестабільності, зростанням фінансових ризиків та посиленням зовнішніх загроз, традиційні підходи до оцінки економічної безпеки вже не забезпечують комплексного і достовірного відображення ефективності управлінських процесів.

З огляду на це, виникає потреба у розробці науково-методичного інструментарію, який дозволяє не лише кількісно оцінити ефективність управління забезпеченням економічної безпеки, а й здійснити системний аналіз ключових сфер діяльності агрофірм. Такий підхід забезпечує інтегровану оцінку фінансового, виробничого, кадрового, інформаційного та ринково-стратегічного потенціалу підприємства, визначає слабкі та сильні сторони системи управління та створює основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ряд науковців, зокрема Ярославський А. О. [1], Єпіфанова І. М., Садіков О. О.[2], Насруллаєв Р. С. [3], Витвицька О., Сливінська О.[4], Пушак Я., Лагодієнко В., Басюркіна Н., Немченко В., Лагодієнко Н. [5], Карпенко О. [6], Яремко Ю., Шикова Л., Сиволап Л. [7], досліджували проблеми економічної безпеки підприємств та агропідприємств, пропонуючи різні методичні підходи, моделі оцінки ризиків та інструменти визначення рівня економічної безпеки, зокрема на основі інтегральних показників. Водночас ці дослідження не охоплюють комплексного управління забезпеченням економічної безпеки саме агрофірм, що передбачає виокремлення п'яти ключових сфер – фінансової, виробничої, кадрової, інформаційної та ринково-стратегічної – із застосуванням інтегрального показника з урахуванням вагомості кожної з них. Окрім того, у наукових працях недостатньо уваги приділено використанню авторських управлінських інструментів, зокрема матриці стратегічного балансування загроз і переваг, карти управлінської вразливості та резервів розвитку, а також індикатора стратегічної управлінської напруги. Зазначене обумовлює актуальність розробки авторського науково-методичного інструментарію, представленого в межах даного дослідження.

Формулювання цілей дослідження. Метою даної статті є розробка науково-методичного інструментарію оцінювання управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм.

Виклад основного матеріалу дослідження. Авторський інструментарій для оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм передбачає комплексний підхід і оцінку діяльності підприємства за п'ятьма основними

сферами:

Фінансова безпека – оцінюється ефективність управління фінансовими потоками агрофірми, рівень ліквідності, рентабельності, контроль за дебіторською і кредиторською заборгованістю.

Виробнича безпека – оцінюється ефективність управління ресурсами, організації технологічних процесів, забезпечення сировиною та матеріалами, а також диверсифікація виробництва.

Кадрова безпека – оцінюється ефективність управління кваліфікацією персоналу, мотиваційними системами, плінністю кадрів та забезпеченням охорони праці.

Інформаційна безпека – оцінюється ефективність організації управління інформаційними потоками, рівень захисту даних та доступність управлінської інформації для прийняття рішень.

Ринково-стратегічна безпека – оцінюється ефективність управління конкурентоспроможністю агрофірми, адаптація до змін ринкового середовища та мінімізація цінових і стратегічних ризиків. Для цілісної оцінки управління забезпеченням економічної безпеки ринкова та стратегічна сфери об'єднані в одну комплексну категорію. Це об'єднання обумовлене тим, що обидві сфери оцінюють здатність агрофірми адаптуватися до змін ринкового середовища, забезпечувати конкурентоспроможність та реалізувати стратегічні цілі розвитку. Такий підхід дозволяє комплексно оцінити управлінські рішення, що впливають на довгострокову стійкість і ефективність агрофірми.

Для кожної сфери управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм розроблено авторський набір показників, які оцінюються бальною шкалою від 1 до 5 (1 – низький рівень ефективності управління; 5 – високий рівень). При розробці показників враховувалися особливості управлінських процесів у аграрному секторі, а також сучасні наукові підходи до оцінки економічної безпеки підприємств [8 – 12].

Таким чином, інтегральний показник ефективності управління забезпеченням економічної безпеки визначається як середньозважена оцінка по всіх сферах агрофірми та розраховується за наступною авторською формулою:

$$E_{\text{унр}} = \sum_{i=1}^m W_i \cdot \frac{\sum_{j=1}^{n_i} K_{ij}}{n_i}, \quad (1)$$

де $E_{\text{унр}}$ – інтегральний показник ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми;

$i = 1, 2, \dots, m$ – номер сфери управління (наприклад: фінансова, виробнича, кадрова, інформаційна, ринково-стратегічна);

W_i – вага i -ої сфери у загальній оцінці (визначається експертним шляхом, так щоб сума всіх

ваг була рівна 1);

$j = 1, 2, \dots, n_i$ – номер показника у сфері i ;

K_{ij} – бальна оцінка j -го показника у сфері i

(1 – 5 бали, де 1 – низький рівень ефективності управління, 5 – високий);

n_i – кількість показників у сфері i ;

$\frac{\sum_{j=1}^{n_i} K_{ij}}{n_i}$ – середнє арифметичне оцінок

показників у сфері i , тобто середній рівень управлінської ефективності для цієї сфери;

$\sum_{i=1}^m W_i$ – зважене сумування середніх оцінок по

всіх сферах, що дає інтегральний показник управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм.

Нижче наведено приклад практичного застосування авторського інструментарію для оцінювання управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми, який ілюструє порядок розрахунку середніх оцінок по сферах, врахування ваг та визначення інтегрального показника $E_{упр}$.

Крок 1. Середня оцінка показників у кожній сфері:

$$\bar{K}_i = \frac{\sum_{j=1}^{n_i} K_{ij}}{n_i}, \quad (2)$$

де \bar{K}_i – середня оцінка показників у i -й сфері управління;

K_{ij} – бальна оцінка j -го показників у i -й сфері (від 1 до 5);

n_i – кількість показників у i -й сфері.

Ця формула дозволяє узагальнити оцінки всіх показників у конкретній сфері, отримавши одне числове значення, яке відображає ефективність управлінських рішень у даній сфері. Отримані середні значення будуть використані на наступному етапі – для врахування ваг сфер і розрахунку інтегрального показника $E_{упр}$. Отримані середні значення \bar{K}_i будуть використані на наступному етапі – для врахування ваг сфер управління і розрахунку інтегрального показника $E_{упр}$. Такий підхід дозволяє узагальнити ефективність управлінських рішень у всіх сферах і підготувати дані для комплексної оцінки економічної безпеки агрофірм.

Крок 2. Врахування ваг сфер управління

Для врахування значущості кожної сфери управління середнє значення показників \bar{K}_i , отримане на Кроці 1, множиться на відповідну вагу

W_i . Таким чином, визначається зважений внесок кожної сфери у інтегральний показник:

$$E_i = \bar{K}_i \cdot W_i, \quad (3)$$

де E_i – зважений внесок i -ї сфери управління у інтегральний показник;

\bar{K}_i – середня оцінка показників у сфері i (Крок 1);

W_i – вага i -ї сфери;

$i = 1, 2, \dots, m$ – індекс сфери, де m – загальна кількість сфер.

Формула дозволяє врахувати значущість кожної сфери управління у загальному інтегральному показнику. Середнє значення показників у сфері (\bar{K}_i) множиться на її вагу (W_i), що дозволяє отримати зважений внесок сфери E_i , який далі сумується для розрахунку інтегрального показника $E_{упр}$. Кожне E_i показує зважений внесок конкретної сфери у загальну ефективність управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми.

Крок 3. Розрахунок інтегрального показника

У практичному застосуванні, для агрофірми з п'ятьма основними сферами, інтегральний показник ефективності управління забезпеченням економічної безпеки розраховується як сума зважених внесків сфер:

$$E_{упр} = E_1 + E_2 + E_3 + E_4 + E_5, \quad (4)$$

Сума зважених внесків усіх сфер E_i дає інтегральний показник $E_{упр}$, який відображає загальний рівень ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми. Слід зазначити, що формула (1) відображає методологічну основу формування інтегрального показника, а формула (4) – його практичне застосування для оцінювання управління забезпеченням економічної безпеки за відповідними сферами агрофірми.

Наступна складова авторського інструментарію є розробка матриці стратегічного балансування загроз та переваг, що дозволяє поєднати кількісний та якісний підхід до оцінки управлінських процесів у кожній сфері діяльності агрофірми. Вона призначена для ідентифікації потенційних загроз та визначення переваг у всіх сферах управління; оцінки впливу цих факторів на ефективність управлінських рішень; визначення дисбалансів між ризиками та сильними сторонами; формування обґрунтованої стратегії нейтралізації загроз та використання переваг.

У таблиці 1 наведено приклад застосування матриці для п'яти основних сфер управління агрофірми, що ілюструє можливі загрози, переваги та стратегії нейтралізації.

Таблиця 1 Авторська матриця стратегічного балансування управлінських ризиків агрофірми

№ з/п	Сфера управління	Потенційні загрози	Потенційні переваги	Баланс / стратегія нейтралізації
1	2	3	4	5
1.	Фінансова	Недостатній контроль за фінансовими потоками, перевитрати	Стабільний грошовий потік, досвід ведення обліку	Оптимізація фінансового контролю, планування витрат та моніторинг бюджетів
2.	Виробнича	Перевантаження обладнання, прості у виробничих процесах	Ефективне планування виробництва, наявність сучасної технічної бази	Контроль виробничих обсягів, впровадження моніторингу використання ресурсів та оптимізація технологічних процесів
3.	Кадрова	Низька кваліфікація персоналу, висока плинність кадрів	Мотивований та досвідчений персонал, можливість професійного навчання	Підвищення кваліфікації співробітників, впровадження систем мотивації та управління плинністю кадрів
4.	Інформаційна	Недостатній обсяг даних, затримки у їх обробці	Автоматизоване управління, доступ до ключової управлінської інформації	Розширення збору та обробки даних, удосконалення інформаційних систем та процесів управління
5.	Ринково-стратегічна	Коливання цін, недостатній маркетинговий аналіз	Налагоджена збутова стратегія, міцні партнерські зв'язки	Постійний моніторинг ринку, адаптація стратегії збуту та цінової політики, оптимізація маркетингових заходів

Джерело: авторська розробка

На основі даних матриці стратегічного балансування загроз та переваг для кожної сфери управління агрофірми доцільно провести кількісну оцінку співвідношення переваг та загроз. Це дозволяє визначити індекс управлінської збалансованості, виявити сфери з найбільшим дисбалансом та обґрунтовано визначити пріоритетні напрями управлінського втручання для підвищення ефективності економічної безпеки.

Таким чином, для кількісної оцінки пропонується авторський індекс управлінської збалансованості, який визначається за формулою:

$$I_{бал_i} = \frac{P_i}{Z_i + 1}, \quad (5)$$

де $I_{бал_i}$ – індекс управлінської збалансованості для i – i сфери;

P_i – сума балів потенційних переваг;

Z_i – сума балів потенційних загроз;

$i = 1, 2, \dots, m$ – кількість сфер управління.

Особливість формули полягає у включенні додаткової одиниці в знаменник (+1), що забезпечує коректний розрахунок індексу навіть у випадку відсутності загроз ($Z_i = 0$). Без цього додавання виникло б ділення на нуль, що математично неможливо та недопустимо для кількісної оцінки.

Таким чином, включення «+1» універсалізує формулу для всіх ситуацій – навіть якщо у сфері немає загроз, розрахунок $I_{бал_i}$ можливий; зберігає логічну інтерпретацію індексу: чим більше переваг і менше

загроз, тим ближче значення $I_{бал_i}$ до 1; дозволяє коректно порівнювати сфери управління між собою, незалежно від кількості виявлених загроз.

Значення індексу $I_{бал_i} > 1$ свідчить про перевантаження сильних сторін над ризиками, а $I_{бал_i} < 1$ – про дисбаланс, що потребує пріоритетного втручання. Така формула забезпечує кількісну оцінку співвідношення переваг і загроз, що є ключовим етапом для подальшої побудови карти управлінської вразливості та резервів розвитку, а також для розрахунку індикатора стратегічної управлінської напруги.

Для більш глибокого аналізу управлінської вразливості та резервів розвитку пропонується оцінювати рівень загроз у кожній сфері управління. Цей показник відображає співвідношення потенційних загроз та наявних переваг у сфері і дозволяє визначити пріоритетні напрями управлінського втручання для підвищення ефективності економічної безпеки агрофірми.

Таким чином, рівень загроз у кожній сфері управління визначається за формулою:

$$T_i = \frac{Z_i}{Z_i + P_i}, \quad (6)$$

де T_i – рівень загроз (управлінської вразливості) у i – i сфері;

Z_i – сумарний бал потенційних загроз у сфері;

P_i – сумарний бал потенційних переваг у сфері;

$i = 1, 2, \dots, m$ – кількість сфер управління.

Показник T_i демонструє, яка частка у структурі управлінської ситуації припадає саме на загрози. Значення T_i завжди знаходиться у діапазоні від 0 до 1. Якщо $T_i \rightarrow 1$, показник свідчить про високий дисбаланс та загрозу для управлінської ефективності у відповідній сфері. Якщо $T_i \rightarrow 0$, значення близькі до 0 вказують на стабільну та контрольовану ситуацію, переважання сильних сторін і наявність резервів розвитку, що знижують рівень управлінської вразливості у відповідній сфері.

Для комплексної оцінки управлінських резервів розвитку у кожній сфері управління пропонується визначити управлінський потенціал. Цей показник відображає суму наявних переваг та середнього рівня ефективності управлінських рішень у сфері, що дозволяє оцінити можливості агрофірми нейтралізувати загрози та зміцнити свою позицію.

Розрахунок управлінського потенціалу i – i сфери здійснюється за формулою:

$$UP_i = P_i + \bar{K}_i, \quad (7)$$

де UP_i – управлінський потенціал i – i сфери;

P_i – сумарний бал потенційних переваг;

\bar{K}_i – середнє значення показників ефективності управління у сфері;

$i = 1, 2, \dots, m$ – кількість сфер управління.

Вищі значення UP_i свідчать про велику здатність сфери нейтралізувати загрози та ефективно використовувати наявні переваги, тоді як нижчі значення вказують на необхідність пріоритетного втручання для підвищення ефективності управління у відповідній сфері. Використання такої формули дозволяє поєднати якісні характеристики сфери управління (потенційні переваги) із кількісними результатами оцінки ефективності управлінських рішень, що забезпечує комплексну оцінку управлінського потенціалу та визначення пріоритетів розвитку. Таким чином, показник UP_i відображає не лише наявність сильних сторін у сфері, а й фактичну результативність управлінських рішень, підтверджену оцінками показників ефективності. Це дозволяє комплексно оцінити реальний потенціал кожної

сфери; порівнювати його між різними сферами та використовувати дані для побудови карти управлінської вразливості та резервів розвитку.

На основі наведених формул для рівня загроз (T_i) та управлінського потенціалу (UP_i) виникає необхідність у побудові карти управлінської вразливості та резервів розвитку. Цей інструмент дозволяє візуалізувати стратегічне положення кожної сфери управління у координатах «загрози – потенціал», що забезпечує наочне порівняння сфер та виділення пріоритетних напрямів управлінського втручання. Карта розроблена з метою комплексного порівняння загроз та управлінського потенціалу у всіх сферах управління; виявлення сфер з дисбалансом, які потребують пріоритетного втручання; встановлення пріоритетності управлінських заходів для підвищення ефективності економічної безпеки; визначення зон стабільності, ризику та критичні станів для оперативного реагування; забезпечення наочної візуальної основи для формування стратегії економічної безпеки агрофірми. Узгоджене використання отриманих показників Z_i та P_i дає змогу віднести кожну сферу управління до відповідної стратегічної позиції, що забезпечує комплексне трактування її поточного стану з позицій рівня загроз та наявного управлінського потенціалу.

Карта управлінської вразливості та резервів розвитку подається у вигляді аналітичної таблиці, у якій узагальнюються ключові характеристики кожної сфери управління, а саме: рівень загроз, управлінський потенціал та відповідна стратегічна позиція. Такий формат подання дозволяє систематизувати результати розрахунків, забезпечити їх порівняльність між сферами управління та створити аналітичну основу для прийняття стратегічних управлінських рішень у сфері забезпечення економічної безпеки агрофірми.

Нижче представлено структуру карти управлінської вразливості та резервів розвитку, що використовується у межах авторського підходу до оцінювання ефективності управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм (табл. 2).

Таблиця 2 Карта управлінської вразливості та резервів розвитку оцінювання загроз і управлінського потенціалу сфер управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми

№ з/п	Сфера управління	Рівень загроз T_i	Управлінський потенціал UP_i	Стратегічна позиція сфери
1.	Фінансова	0,60	6,33	Зона ризику
2.	Виробнича	0,50	6,75	Зона стабільності
3.	Кадрова	0,57	5,33	Зона ризику
4.	Інформаційна	0,44	6,50	Зона стабільності
5.	Ринково-стратегічна	0,55	5,90	Зона стратегічного розвитку

Джерело: авторська розробка

Таким чином, таблиця 2 демонструє результати застосування авторського інструментарію для оцінювання управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми шляхом інтеграції кількісних та якісних показників.

Рівень загроз T_i визначає відносний дисбаланс між потенційними загрозами та перевагами у сфері управління (ближче до 1 – високий ризик, ближче до 0 – стабільна ситуація). Управлінський потенціал UP_i відображає можливості сфери нейтралізувати загрози та використовувати переваги.

Стратегічна позиція кожної сфери управління агрофірми визначається на основі співвідношення рівня загроз T_i та управлінського потенціалу UP_i . Цей підхід дозволяє комплексно оцінити стан управління та ідентифікувати сфери з високим ризиком, стабільні зони або ті, що мають потенціал для стратегічного розвитку.

«Зона ризику» характеризується високим рівнем загроз і обмеженим управлінським потенціалом. У числовому вираженні це відповідає умовам: $T_i \geq 0,55$ та $UP_i \leq 6,0$. Такі сфери потребують пріоритетного втручання та оптимізації управлінських процесів.

«Зона стабільності» відзначається низьким рівнем загроз та достатнім потенціалом для ефективного управління. Умови: $T_i \leq 0,50$ та $UP_i \geq 6,0$. Ці сфери можна вважати стабільними, вони не потребують критичних змін, проте залишаються об'єктом моніторингу.

«Зона стратегічного розвитку» включає сфери з середнім рівнем загроз і високим потенціалом для покращення управлінських рішень. Умови: $0,50 < T_i < 0,55$ та $UP_i > 6,0$. Такі сфери мають резерви для розвитку та підвищення ефективності, тому на них доцільно спрямовувати стратегічні управлінські зусилля.

Значення меж зон наведено умовно для демонстрації роботи методики. У практичних умовах вони можуть уточнюватися експертно або на основі статистичного аналізу конкретної агрофірми.

Карта управлінської вразливості та резервів розвитку забезпечує аналітичну основу для визначення пріоритетності управлінських втручань у кожній сфері. Вона дозволяє ідентифікувати дисбалансні сфери, де ризики перевищують управлінський потенціал, та визначити напрями підвищення ефективності управлінських рішень. На основі карти можливо розробляти конкретні управлінські заходи для оптимізації стратегічного розвитку агрофірми. Проте для комплексного оцінювання стану управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми та для порівняння ступеня напруженості між усіма сферами доцільно застосувати інтегральний інструмент, який узагальнює інформацію з усіх сфер у одну величину. Саме для цих

цілей розроблено індикатор стратегічної управлінської напруги – авторський інструментарій, що дозволяє кількісно оцінити рівень управлінської напруженості та визначити, наскільки сфери управління знаходяться у стані дисбалансу або потребують пріоритетного втручання.

Індикатор стратегічної управлінської напруги розраховується за наступною авторською формулою:

$$MTI = \frac{\sum_{i=1}^m T_i}{\sum_{i=1}^m UP_i}, \quad (8)$$

де T_i – рівень загроз у i -й сфері;

UP_i – управлінський потенціал i -ї сфери;

$i = 1, 2, \dots, m$ – кількість сфер управління.

Дана формула дозволяє узагальнити всі сфери управління, поєднуючи рівень загроз T_i та управлінський потенціал UP_i у єдину інтегральну характеристику. Вона показує, наскільки загрози перевищують можливості управлінського потенціалу для їх нейтралізації.

Високе значення MTI (наближення до 1 або більше) свідчить про високу управлінську напруженість, значний дисбаланс між загрозами і потенціалом та потребу в пріоритетному втручанні. Середнє значення MTI вказує на те, що окремі сфери знаходяться у зоні ризику, тоді як інші контролюються стабільно. Низьке значення MTI відображає стабільну ситуацію, коли загрози контролюються, а потенціал ефективно використовується.

MTI дозволяє порівнювати ступінь стратегічної напруженості між усіма сферами управління агрофірми. Отриманий результат може бути використаний для формування стратегічних управлінських пріоритетів та визначення сфер, які потребують додаткових ресурсів або змін у системі управління.

Висновки та перспективи подальших розвідок.

Таким чином, у рамках статті було розроблено авторський науково-методичний інструментарій для оцінювання управління забезпеченням економічної безпеки агрофірм, який поєднує кількісні та якісні показники і дозволяє комплексно оцінити ефективність управлінських рішень у п'яти ключових сферах: фінансовій, виробничій, кадровій, інформаційній та ринково-стратегічній. Розрахунок інтегрального показника ефективності управління забезпечує узагальнену оцінку стану управлінських процесів та дозволяє ідентифікувати слабкі ділянки для пріоритетного втручання. Застосування авторської матриці стратегічного балансування загроз та переваг і карти управлінської вразливості та резервів розвитку дозволяє візуалізувати дисбаланси між загрозами і потенціалом у кожній сфері, визначити стратегічні пріоритети та спрямувати управлінські рішення на підвищення ефективності економічної безпеки. Розрахунок індикатора стратегічної управлінської напруги забезпечує інтегральну оцінку рівня

управлінської напруженості та дозволяє порівняти ефективність управління між усіма сферами. Таким чином, запропонований авторський інструментарій створює надійну аналітичну основу для прийняття стратегічних управлінських рішень, визначення пріоритетів управлінських втручань та підвищення загальної ефективності економічної безпеки агрофірми. На основі отриманих результатів

оцінювання та виявлених дисбалансів у сфері управління забезпеченням економічної безпеки агрофірми доцільно в подальшому розробити конкретні пропозиції щодо удосконалення процесу управління, а також визначити алгоритм їх імплементації, що забезпечить підвищення ефективності управлінських рішень і зміцнення економічної безпеки підприємства.

Література:

1. Ярославський А. О. Формування механізму управління економічною безпекою підприємств: дис. ... д-ра філософії : 051. Вінниця. 2020. 221 с.
2. Єпіфанова І. М., Садіков О. О. Інструментарій системи визначення рівня економічної безпеки підприємства. *ECONOMICS: time realities*. 2025. № 3 (79). С. 156 – 166. <https://economics.net.ua/files/archive/2025/No3/156.pdf>.
3. Насруллаєв Р. С. Методичні підходи до оцінки економічної безпеки підприємства. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2025. № 7. С. 338 – 344.
4. Витвицька О., Сливінська О. Методичні підходи до оцінювання рівня управління економічною безпекою підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2023. № 5. С. 294 – 298.
5. Пушак Я., Лагодієнко В., Басюркіна Н., Немченко В., Лагодієнко Н. Формування системи оцінювання економічної безпеки підприємства в аграрному секторі. *Бізнес: теорія і практика*. 2021. Т. 22, № 1. С. 80 – 90. <https://doi.org/10.3846/btp.2021.13013>
6. Карпенко О. Комплексна оцінка економічної безпеки підприємництва в агропромисловому комплексі. *Економіка*. №1(133). 2015. С. 22 – 27.
7. Яремко Ю., Шикова Л., Сиволап Л. Методи оцінювання та концептуально-стратегічні напрями економічної безпеки аграрних підприємств. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Т. 4, № 5. С. 421 – 430. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-5-421-430>
8. Шило Ж. Методика комплексної оцінки рівня економічної безпеки підприємства. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. № 4 (1). 2022. С. 17 – 25. <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20220104.03>.
9. Михновецький Ю. Забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств як інструмент державного регулювання економіки. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія: Аграрна політика і вдосконалення економічних відносин в АПК*. 2024. № 31. С. 45 – 49.
10. Шинкар С., Гонтар З., Дубина М., Насипайко Д., Флейчук М. Оцінювання економічної безпеки підприємств: теоретичні та методологічні аспекти. *Business: Theory and Practice*. 2020. Т. 21, № 1. С. 261 – 271. <https://doi.org/10.3846/btp.2020.11573>.
11. Онищенко С. В., Маслій О. А., Дрібна А. В. Оцінювання фінансово-економічної безпеки підприємства критичної інфраструктури. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2022. № 6. Т. 1. С. 249 – 258.
12. Ковтун А. Економічна безпека підприємств як фактор успіху сучасного бізнесу. Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. 2023. № 52 (3). С. 133 – 143.

References:

1. Yaroslavsky, A. O. (2020). Formation of the economic security management mechanism of enterprises (Doctoral dissertation, Vinnytsia).
2. Epifanova, I. M., & Sadikov, O. O. (2025). Tools of the system for determining the level of enterprise economic security. *Economics: Time Realities*, (3), 156–166.
3. Nasrullaiev, R. S. (2025). Methodological approaches to assessing the economic security of an enterprise. *Business Inform*, (7), 338–344.
4. Vytvytska, O., & Sliyivinska, O. (2023). Methodological approaches to assessing the level of management of enterprise economic security. *Bulletin of Khmelnytskyi National University. Series: Economic Sciences*, (5), 294–298.
5. Pushak, Y., Lagodiienko, V., Basiurkina, N., Nemchenko, V., & Lagodiienko, N. (2021). Formation of a system for assessing the economic security of an enterprise in the agricultural sector. *Business: Theory and Practice*, 22(1), 80–90. <https://doi.org/10.3846/btp.2021.13013>
6. Karpenko, O. (2015). Comprehensive assessment of enterprise economic security in the agro-industrial complex. *Economy*, 1(133), 22–27.
7. Yaremko, Y., Shykova, L., & Syvolap, L. (2018). Methods of assessment and conceptual-strategic directions of economic security of agricultural enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(5), 421–430. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-5-421-430>.
8. Shylo, Z. (2022). Methodology of comprehensive assessment of the level of enterprise economic security. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, 4(1), 17–25. <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20220104.03>.
9. Mykhnovetskyi, Y. (2024). Ensuring economic security of agricultural enterprises as a tool of state economic regulation. *Bulletin of Lviv National University of Environmental Management. Series: Agrarian Policy and Improvement of Economic Relations in the Agro-Industrial Complex*, (31), 45–49.
10. Shynkar, S., Hontar, Z., Dubyna, M., Nasypaiko, D., & Fleychuk, M. (2020). Assessment of enterprise economic security: theoretical and methodological aspects. *Business: Theory and Practice*, 21(1), 261–271. <https://doi.org/10.3846/btp.2020.11573>.
11. Onyshchenko, S. V., Masliy, O. A., & Dribna, A. V. (2022). Assessment of financial and economic security of an enterprise of critical infrastructure. *Bulletin of Khmelnytskyi National University. Series: Economic Sciences*, 1(6), 249–258.
12. Kovtun, A. (2023). Enterprise economic security as a factor of success in modern business. Ways to Improve Construction Efficiency in the Context of Market Relations, 52(3), 133–143.

